

Sygn. akt II Ca 204/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Barbara Puchalska (spr.)
Sędziowie:	SSO Renata Tabor SSO Urszula Wynimko
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa D. M. i L. M.

przeciwko W. M. i E. M.

o zniesienie służebności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 27 listopada 2012 r. sygn. akt I C 1627/12

I. zmienia zaskarżony wyrok i znosi służebność gruntową przejęcia i przejazdu ustanowioną dla nieruchomości położonej we wsi S., gmina W., województwo (...), oznaczonej numerem (...), posiadającej urzędzoną księgę wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych numer (...) stanowiącej własność pozwanych E. i W. A. małżonków M. obciążającą nieruchomości położone we wsi S., gmina W., województwo (...), oznaczone numerami (...) i (...) posiadające urzędzone księgi wieczyste prowadzone przez Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych numer (...) oraz (...) stanowiące własność powodów D. i L. małżonków M. bez wynagrodzenia oraz zasądza solidarnie od pozwanych na rzecz powodów solidarnie kwotę 270 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza solidarnie od pozwanych na rzecz powodów solidarnie kwotę 150 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Powodowie D. M. i L. M. wnieśli pozew przeciwko W. M. i E. M., w którym domagali się zniesienia służebności gruntowej przejścia i przejazdu ustanowionej dla nieruchomości położonej we wsi S., gmina W., województwo (...), oznaczonej numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr KW (...), stanowiącej własność pozwanych E. oraz W. małżonków M., na nieruchomościach położonych we wsi S., gmina W., województwo (...), oznaczonych numerami: (...) oraz (...), dla których Sąd Rejonowy w Białymstoku prowadzi księgi wieczyste o nr odpowiednio: KW (...) oraz KW (...), stanowiących własność powodów D. oraz L. małżonków M., bez wynagrodzenia. Ponadto wnieśli o zasądzenie od pozwanych solidarnie na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Wywodzili, iż na skutek wybudowania w 2009 roku drogi publicznej przy nowo powstałej ul. (...) uzyskali swobodny dostęp do swojej nieruchomości przez ww. drogę oraz własną nieruchomość ozn. nr (...), zaś służebność gruntowa przechodząca przez działki powodów ozn nr (...) i (...) utraciła dla nieruchomości władnącej wszelkie znaczenie.

Pozwani W. M. i E. M. wnieśli o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów na ich rzecz kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2012 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku oddalił powództwo.

Z ustaleń Sądu I instancji wynikało, iż w dniu 1 grudnia 1989 roku W. i W. małżonkowie M. mocą umowy darowizny sporządzonej w formie aktu notarialnego darowali na rzecz swojego syna L. M. (Rep. A nr (...)) działkę zabudowaną domem murowanym oraz garażem murowanym, oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 800 m⁽²⁾, położoną we wsi S., gmina W., województwo (...), dla której założono księgę wieczystą KW nr (...).

Natomiast w dniu 1 października 1993 roku W. i W. małżonkowi M. darowali na rzecz swojego syna i synowej W. A. i E. małżonków M. nieruchomość niezabudowaną oznaczoną nr (...), (...) i (...) położoną we wsi S., gmina W., województwo (...), zaś synowi i synowej L. i D. małżonkom M. nieruchomość zabudowaną domem murowanym oznaczoną nr (...) i (...) o powierzchni 859 m⁽²⁾ położoną we wsi S., gmina W., województwo (...) oraz ustanowili na rzecz każdego z właścicieli działki oznaczonej nr (...) służebność przejścia i przejazdu przez działkę oznaczoną numerem (...).

Na terenie wsi S. pomiędzy ulicą (...), na terenie gruntów nr (...) i (...) została wybudowana nowa droga, której nadano nazwę ulica (...).

Sąd I instancji oceniał zasadność powództwa w kontekście przesłanek określonych w art. 295 k.c. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego doszedł do przekonania, iż wprawdzie nieruchomość składająca się z działek nr (...) posiada bezpośredni dostęp do drogi publicznej – ul. (...), lecz służebność przejścia i przejazdu ustanowiona przez działkę oznaczoną numerem (...) na rzecz każdego z właścicieli działki oznaczonej nr (...) nie utraciła swojego znaczenia. Sąd Rejonowy wskazał, iż z pisma Burmistrza W. z dnia 19 listopada 2012 roku wynika, że ulica (...) w S. jest drogą o nawierzchni gruntowej. Przeprowadzone na niej roboty drogowe polegające na poprawie nawierzchni (nawiezenie destruktu betonowego) zostały przeprowadzone jedynie w rejonie skrzyżowania z ul. (...) na odcinku ok. 50 mb. Droga ta może być przejezdna zimą dopiero w przypadku ujęcia jej w wykazie ulic wsi S. przeznaczonych do zimowego utrzymania. Zdaniem Sądu I instancji ulica (...) nie jest przystosowana do normalnego użytku i przejezdna przez cały rok. Ponadto obie strony zgodnie przyznały, iż nie ma na niej oświetlenia. Pozwani nie mają zatem zapewnionego odpowiedniego przejścia i przejazdu poprzez ul. (...). Nie potwierdziło się także stanowisko powodów, że służebność przejścia i przejazdu została ustanowiona jedynie na czas pobudowania domu.

Powyższy wyrok zaskarżyli w całości apelacją powodowie zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 295 k.c. w zw. z art. 145 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zły stan techniczny drogi publicznej – ul. (...) przylegającej do nieruchomości władnącej powoduje, że nieruchomość ta nadal nie ma odpowiedniego dostępu do

drogi publicznej, a co za tym idzie przyjęcie, że służebność przejścia i przejazdu nie straciła dla nieruchomości władnącej wszelkiego znaczenia.

Wskazując na powyższe wnieśli o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zniesienie służebności przejścia i przejazdu przechodzącej przez działki stanowiące własność L. M. i D. M.,

- zasądzenie od pozwanych na rzecz powodów kosztów procesu za II instancję według norm przepisanych.

SĄD OKRĘGOWY USTALIŁ I ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne ustalenia Sądu I instancji za wyjątkiem ustaleń, w myśl których nie zaistniały przesłanki do zniesienia służebności. Zdaniem Sądu Okręgowego prawidłowa ocena materiału dowodowego zebranego w sprawie i prawidłowa wykładnia art. 295 k.c. prowadzi do wniosków odmiennych, a mianowicie wskazuje, iż służebność gruntowa ustanowiona w 1993 roku utraciła dla nieruchomości władnącej wszelkie znaczenie, co uzasadniało zmianę zaskarżonego rozstrzygnięcia i zniesienie służebności gruntowej bez wynagrodzenia.

Przesłanką zniesienia służebności gruntowej na podstawie art. 295 k.c. jest utrata wszelkiego znaczenia służebności dla nieruchomości władnącej. Przy ocenie, czy przesłanka ta zachodzi, zbędne jest rozważanie motywów orzeczenia ustanawiającego służebność drogi koniecznej. Znaczenie służebności drogi koniecznej określa treść art. 145 § 1 k.c., zgodnie z którym droga konieczna zapewniać ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej lub do należących do tej nieruchomości budynków gospodarczych. Oznacza to, że droga konieczna traci wszelkie znaczenie dla nieruchomości władnącej, jeżeli nie jest przydatna dla jej dostępu do drogi publicznej, ani do budynków gospodarskich (zob. wyrok SN z dnia 26.11.1999 r., III CKN 467/98, OSNC 2000/5/102).

W tym stanie rzeczy zbędne było dowodzenie przez strony okoliczności, w jakich doszło do ustanowienia służebności gruntowej przejścia i przejazdu na rzecz kaźdoczesnego właściciela działki nr (...). Okoliczności te bowiem nie mają znaczenia przy ocenie zasadności powództwa opartego na art. 295 k.c. Z uwagi na przedmiot żądania konieczne było natomiast przeprowadzenie analizy, czy gdyby nie istniejąca służebność przejścia i przejazdu przez działki nr (...), to czy pozwany mógłby uzyskać z art. 145 k.c. o ustanowienie służebności drogi koniecznej na gruntach powodów. W tym celu należało ocenić, czy nieruchomość władnąca ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej.

Analiza materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie doprowadziła Sąd Okręgowy do wniosku, że nieruchomość władnąca ma zapewniony odpowiedni dostęp do drogi publicznej. Do strony pozwanej należą nieruchomości oznaczone numerami geodezyjnymi (...), z czego ta ostatnia działka przylega bezpośrednio do ulicy (...), która to ulica powstała w 2009 roku.

Materiał dowodowy zebrany w sprawie nie pozwala na jednoznaczną ocenę, czy jest to droga publiczna. Na taki charakter ulicy (...) wskazuje treść pisma Burmistrza W. z dnia 23.07.2012 roku załączonego do pozwu (k. 7). Niemniej jednak ulica (...) nie figuruje w wykazie ulic i dróg na terenie miejscowości S., gmina W., podlegających zaliczeniu do kategorii dróg gminnych (zob. Załącznik nr 1 do uchwały Nr XXI/172/12 Rady Miejskiej w W. z dnia 29.03.2012 roku - k. 134). Prowadzi to do wniosku, że na chwilę obecną ulica (...) najprawdopodobniej ma status gminnej drogi wewnętrznej. Nie każda bowiem droga spełniająca funkcję ciągu komunikacyjnego może być uznana za drogę publiczną. By zyskała taki status, musi zostać zaliczona w trybie przewidzianym ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2007 r., Nr 19, poz. 115 j.t. ze zm.) do jednej z kategorii dróg wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 1-4 tej ustawy i jednocześnie spełniać warunek możliwości powszechnego korzystania z niej (zob. uzasadnienie do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 czerwca 2008 r., I SA/Wa 383/08, LEX nr 496206). Decydujące o tym, czy dana droga jest drogą publiczną, jest zatem zaliczenie jej do jednej z kategorii

dróg publicznych. Jednocześnie wskazuje się, że zaliczenie w odpowiedniej formie drogi do jednej z kategorii dróg publicznych decyduje o statusie tej drogi jako drogi publicznej tylko wtedy, gdy droga ta spełnia wymogi określone w ustawie z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych. Każda z kategorii dróg publicznych winna spełniać określone parametry techniczne oraz warunki formalne, prawne, tzn. zaliczenie do danej kategorii dróg winno nastąpić w formie przewidzianej prawem - tj. w formie uchwały. O tym więc, czy dana droga jest drogą publiczną, stanowią względy techniczne i prawne. Brak jednego z tych elementów powoduje zaliczenie drogi do dróg wewnętrznych (zob. uzasadnienie do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 31 marca 2008 r., II SA/Kr 1285/07, LEX nr 485816).

Zaliczenie do drogi gminnej następuje w drodze uchwały rady gminy podjętej po zasięgnięciu opinii właściwego zarządu powiatu (art. 7 ust. 2 ww. ustawy). Tymczasem ani z informacji udzielonej przez Burmistrza W., ani z pozostałego materiału dowodowego, nie wynika, by została podjęta stosowna uchwała o zaliczeniu ulicy (...) do kategorii dróg gminnych. Z tego można wyprowadzić wniosek, iż ulica (...) nie jest drogą publiczną, a tylko drogą wewnętrzną gminną. Niemniej jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż nieruchomości ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej w rozumieniu art. 145 § 1 k.c., jeżeli z siecią dróg publicznych łączy ją szlak drożny wydzielony geodezyjnie jako droga, która, choć nie jest zaliczona do sieci dróg publicznych w rozumieniu ustawy z 1985 r. o drogach publicznych, pozostaje ujęta w planie przestrzennego zagospodarowania Gminy i znajduje się pod jej zarządem oraz jest powszechnie dostępna (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2011 r., II CSK 94/11, LEX nr 1044002 i uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1982 r., III CZP 44/82, OSNC 1983/5-6/70).

W świetle powyższego nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, iż nieruchomości pozwanych ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej, gdyż ulica (...) łączy nieruchomości pozwanych z siecią dróg publicznych takich jak ulica (...) i ulica (...), które z kolei łączą się z ulicą (...). Ponadto ulica (...) należy do Gminy i jest powszechnie dostępna.

Pozwani w toku postępowania podnosili, iż ulica (...) jest nieprzejezdna, a to z uwagi na zarośla, jak też z powodu nierówności terenu, zalegającego śniegu, błota i stojącej wody po opadach, jednakże nie udowodnili tych okoliczności. Ze zdjęć wykonanych przez pozwanych w połowie października 2012 roku, czyli już w sezonie jesiennym (k. 76) wynika, że ulica (...) to droga gruntowa, z koleinami, lecz jest przejezdna i niezarośnięta. Krzewy rosną jedynie na poboczu drogi. Również z treści pisma Burmistrza W. z dnia 19.11.2012 roku wynika, iż ulica (...) w S. jest drogą o nawierzchni gruntowej, a w pasie drogowym nie ma zarośli, ani zakrzaczeń. Jest to droga przejezdna i może być przejezdna przez cały rok w przypadku ujęcia jej w wykazie ulic wsi S. do zimowego utrzymania. Z treści tegoż pisma wynika ponadto, iż na ulicy (...) w 2012 roku były prowadzone roboty drogowe polegające na poprawie nawierzchni w rejonie skrzyżowania z ulicą (...) poprzez nawiezienie destruktu betonowego na odcinku 50 mb (k. 87).

Zdaniem Sądu Okręgowego niedogodności, takie jak brak oświetlenia i brak nawierzchni asfaltowej na ulicy (...), nie mogą uzasadniać ograniczenia prawa własności powodów. Dalszego utrzymywania służebności drogi koniecznej nie może również uzasadniać okoliczność, iż połączenie przez ulicę (...) jest mniej dogodne, niż dotychczasowe połączenie z drogą publiczną przez działki nr (...). Z istoty służebności drogi koniecznej wynika bowiem, że nie służy ona ułatwianiu komunikacji. Dlatego też okoliczność, że dla właścicieli nieruchomości władnącej przydatny jest przejazd drogą konieczną, nie przeszkadza zniesieniu tej służebności na podstawie art. 295 k.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł, jak w sentencji.

Zmiana rozstrzygnięcia co do istoty skutkowałą koniecznością zmiany rozstrzygnięcia również w przedmiocie kosztów procesu za pierwszą instancję. Ostatecznie powództwo zostało uwzględnione, wobec czego zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu wyrażoną w art. 98 k.p.c. kosztami procesu za pierwszą instancję należało obciążyć pozwanych. Na koszty procesu za pierwszą instancję wyłożone przez powodów składa się opłata od pozwu w wysokości 30 złotych oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w stawce minimalnej 240 złotych ustalone w oparciu o § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie

oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

O kosztach procesu w postępowaniu odwoławczym rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., gdyż apelacja podlegała uwzględnieniu w całości. Na koszty te składa się opłata od apelacji w wysokości 30 złotych oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w stawce minimalnej 120 złotych za postępowanie w drugiej instancji ustalone w oparciu o § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).